

Litterär Tidning.

1839.

N:o 93.

Onsdagen den 20 November.

Ett ord till mig själv.

Vill du af segrens gyllne frukter emaka,
Hvarhelst du kämpar för det sanna's vinst;
Lär konsten först, att sannt deg själv försaka,
Och själv dig akta bland profeter minst.

Låt aldrig vredens blixt dinande tända;
Han blir en mordbrand för den goda sak.
Och hemligt agg blir heta stridens ända,
Och ängrens galla blir dess eftersmak.

Som solen själv, när mörkrets magt hon bryter,
Står mildrik fram i morgonrådnans drägt;
Men rikligt ljus utöver jorden flyter,
Se'n nattens irrbloss hon här alla släkt:

Så äfven du högtidligt mild dig skicke,
Der ljusets seger är din mödas mål.
Var stark i Gud och segra; kvarom icke,
Res ej för sanningen ett nejligt bål!

S - n.

Baronen till Grogzwig.

Berättelse af Charles Dickens.

Baronen von Koëldwethouet, till Grogzwig i Tyskland, var den hyggligaste unga baron man någonsin kunde se. Jag behöfver inte säga, att han bodde i ett slott, tv det faller af sig själv; ej heller behöfver jag omtnala att han bodde i ett gammalt slott, ty hvilken ägta Tysk baron bodde någonsin i ett nytt. Många besynnerliga omständigheter stodo i hand med denna wördnadshjudande byggnad, hvaribland ej det minst hemsta och osökeliga war, att, då det stormade utanför, rumlade blåsten om i kaminerna, och höjt i den nära

ra slottet belägna suruskogen; och att, då månen szen, desfrålar banade sig väg genom vita gluggar i myren, hvarav genom några delar af de rumliga salarne och gallerierna blevo helt upplysta, under det andra lemnades i ett dystert mörker. Jag vill erinra mig, att någon af baronen sörfader, som hade ondt om penningar, stört sin dolk i bröset på en resanvägen, och man sör modade att detta underbara företeelser i foljd deraf egde rum. Men likväl kan man svårigen ledas uppberörde omständigheter derifrån, emedan samma baron, som var en kanslösfull man, kände sig eterat mycket sorgen ösver sin räcka bedrift och lade wantarna på en mängd sien och timmer som tillhörde en mindre mäktig granne samt uppbyggde deraf ett capell och quitterade sälunda fulleligen sin skuld till himmelen.

Medan jag talar om baronen sörfader, erinrar jag mig att baronen hade stora anspråk på anseende på grund af sitt stamrätta. Jag vågar ej med full tillförlitlighet nämna huru många avor baronen räknade, men det vet jag med säkerhet, att han hade en hel hop mer än någon annan man på den tiden och jag önskar blott att han hade lefvat i närvarande tider, så att han kunde räknat ånnu flera. Det var verkligen hårdt för de förflyttnas stora män, att de skulle komma till verlden så tidigt, emedan man inte källigen kan beröra att en adelsman, som föddes för tre — eller fyra hundrade år sedan skulle hafta så många sörfader som en sådan gynnare i våra dagar. Den sista mannen här i verlden — hiedst — kommer att få ett längre stamträd än den förnämste adelsman nu förtiden, och det kan jag ej neka till ör lite förärligt.

Ware hämed huru som hiedst — vår baron von Koëldwethouet till Grogzwig war en wacker svartmustig karl med mörkt hår och stora mustacher, red på jagt i en grön rock af Westgöthawadmål med smörlåders söflor på fötterna och ett horn på ågta landtjägemanér kastadt ösver axlarna. Då han blåste i hornet, sel då rusade genast fram 24 andra adels-

män af lägre rang, klädda i gröna rockar af litet gröst
Vestgöthawadmål och smordläderskofor på fötterna med tjocka
re fular, och svängande sitt sjut galoppreade hela tåget
till stugs för att nedgöra wildswin eller kdra en dust mot nä-
gon björn, i hvilket sednare fall baronen gaf honom första
knäcken och smorde sina mustacher med späcket efteråt.

Det var ett lustigt lif för baronen af Grogzwig och än-
nu lustigare för baronens följeslagare, om drucko Rhenskt vin
hvarje aston till deß de föllo under bordet och sedan wältran,
de sig på golftvett drucko ur bouteilen och befallde in sin pipor.
Aldrig fanns det mera muntra, bullersamma, putslussiga
och "toujour" bussar, än de lustiga jägratue på Grogzwig.

Men nöjen vid bordet och nöjen under bordet förra
liten, ömvepling, i sunnerhet då samma fem och tjugo perso-
ner dagligen sitta ned vid samma bord, resonnera om sam-
ma ämnen och berätta samma historier. Baronen började leds-
na och behöste något att sporra upp sig med. Han tog sig
föliagteligen till att formera grål med sina buhar, och roade sig
med att hvarje estermiddag slå tre eller fyra af dem i backen.
Detta var ett tresligt ombyte i förstone, men efter en wecka
eller två blef åsven det enformigt, och baronen å nyo ut
humour, och i half förtvisian efter nyo nöjen.

En aston, sedan Baronen under dagens lopp tagit loswen
af sielwsa Minicod och mässerat en präktig björn same fört
honom hem i triumph, satt han åter dystri vid sitt bord gas-
pande på salens nedräkta tak med mynndig uppsyn. Han töm-
de den enga winbumperten efter den andra, men ju mer han
drack des mera rynkte han på näsan: hans buhar, som hedras
des med den sunnoliga utmärkelsen att sitta ell höger och
wenster om honom, esterapade honom förundranstående i att
dricka och ryukade på näsan åt hvarandra.

"Jag ställ!" ropade baronen hastigt och slog högra näiven
i bordet och vred om sina mustacher med den venstra. "Föll
i för baronehan! till Grogzwig!"

De 24 grönrockingarne blefwo bleka, med undantag af
deras 24 näsor, som woro oföränderliga.

"Jag sade för baronehan af Grogzwig", upprepade baro-
nen, fastände sina ögon kring tafelrunden.

"För baronehan af Grogzwig!" ropade grönrockingarne
med en mund; och utför deras fyra och tjugo strupar forhade
fyra och tjugo halftipper så rat Hochheimer, att de smakade
esteråt med 48 läppar och tillstöd ögonen af förtjustring.

"Baron von Swillenhausens sätta dotter" sade Koeld-
wethout upplysande. Vi ärna i morgon begåra henne till
hustru af fadren innan solen går ned. Om han vägrar vår
begåran, årna vi skara näsan af honom".

Ett doft mummel höjde sig i sallopet och hvor man rörde
betydelsefullt först wid sitt swärdfaste och sedan wid sin
nästipp.

Till hvilka angenåma betragtelser ger ej den barnsliga
undergisvenheten anledning. Om baron von Swillenhausens

dotter hade föreburit, att hennes hjerta redan wore eröfradt
eller fallit till sin faders fötter och besätt dem med tårar,
eller endast sinkit i en ljuf wanmagt och i wilda interjectio-
ner tilltalat sin far, will jag måga hundra mot ett, att slottet
Swillenhausen blifvit kördt på porten eller rättare att baronen
blifvit kördt på porten och slottet förwandlat i ruiner. Den
adeliga tärnan höll sig likwäl ganska stilla, då en budbärare
tidigt påsöende morgen anlände med von Koeldwethouts å-
rende, och drog sig blygsamt undan till sin kammare för att
bakom deß fönsterjalouister oförmarkt betragna frioren och hans
svit. Hon blef ej förr försäkrad om att ryttaren med de stora
mustacherna war hennes förestagna brudgum, än hon hastade
till sin far och tillkännagaf sin beredwillighet att offra sig för hans
lagn. Den wördnadswärda baronen slet sitt barn i sina ar-
mar och gret glädjetårar.

Denna dag hölls ett stort gästabud på slottet. De tjugu-
två grönrockingarne från Grogzwig ingingo ett ewigt vänskaps-
förbund med rolf dylika grönrockingar på Swillenhausen och
lofwide den gamla baronen att de skulle dricka hans vin
"tills allt blifvit blått" — dermed sannolikt menande,
till deras ansgten erhållit samma färg som
deras näsor. Man slog hvarann på axeln, då Skilsmejays
stund kom; och Baron von Koeldwethout och hans föliessigare
redo muntra och glada hem i sitt land igen.

I sex hela weckor hade björnar och wildswin riktiga god-
dagar. Husen Koeldwethout och Swillenhausen woro förena-
de; jagtpinten rostade och baronens jagthorn blef hest af brist
på blåswäder.

Detta var en sinn tid för de 24, men akt! deha herrliga
blomstrande dagar togo på ressförstör och höllo redan på att
ge sig å väg.

"Godar du!" sade Baronesan.

"Min gumma lilla!" sade baronen.

"Deha råa, bullersamma karlarne" —

"Hvilka, min Fru?" frågade baronen uppfarande.

Baronesan pekade från hovstret wid hvilket de stodo på
borggården nedansöre, hvarrest grönrockingarne i all oskuld
togo sig några dugtiga klinkar, för att stärka sig till den fö-
reständende wildswinhagten.

"Min jägarstora, min fru sade baronen.

"Gif dem affsked, min älftade"; mumlade Baronesan.

"Giswa dem affsked!" utropade baronen förvånat.

"För att göra mig till wiljes, söta du" svarade ba-
ronesan.

"Fan göre dig till wiljes"! återtog baronen.

Baronesan uppgaf ett gällt anstryk och låg affswimmad
wid baronens fötter.

Hvad kunde baronen göra? han ropade på kammarjung-
frun och röt efter läkaren; och sedan rusande ned på gården
sparkade han till 2ne af grönrockingarne, som woro mest was-
na derwid, förbannade de andra samt och synnerligen same
bad dem gå — så långt vägen räcke.

andra Plural former kunnas uppsökas, hvilka fördom möjligew
tillhörte blott Dualis. —

De Formis Casuum Latinorum Commentatio, ...

Upsalæ MDCCXXXIX, utom titelblad och de-
rivation, 69 sidor in 8:vo.

Fortsætn. se. N:o 92

Nec, kommer nu enligt löste till uppställningen af Declinationsändelserna, jemördé med de motsvarande ur Sanskrit, och anmärker på förhand, en gång för alla, att det ansänts överbödigt att utmärka quantiteten i Latinet med något särskilt tecken, hvilket åter måste sei Sanskrit, och der således hvarje vocal är kort, som saknar quantitetecken. Wistare erintas, att i Sanskrit förekomma 4 Diphthonger, neml. e, ö med ljud af det Franska ai, au (Jaï, il faut) och ä, åu med ljud af det Tyska ai, au (Waise, Baum). —

Första Declination.

Latin	Sanskrit	Singularis.	Pluralis
<i>N.</i> — a		<i>N.</i> — a	<i>N.</i> — as; Dual. &
<i>G.</i> — as; ai, æ; ius		<i>G.</i> — ajás	<i>G.</i> — arum; um.
<i>D.</i> — ai, æ; i		<i>D.</i> — ajái	<i>D.</i> — abus; is
<i>A.</i> — am		<i>A.</i> — ám	<i>A.</i> — ás; Dual. &
<i>V.</i> — a		<i>V.</i> è; a	<i>V.</i> ás; Dual. &
<i>Abl.</i> — a, ford. ad		<i>Abl.</i> ajás, ford. ajat	<i>Abl.</i> abhjas
(<i>Instr.</i> = <i>Abl.</i> a)		<i>Instr.</i> ajá	<i>Instr.</i> ábi
(<i>Local.</i> = <i>Gen.</i> ai, æ)		<i>Local.</i> — ajám	<i>Loc.</i> ásu (= Grek. a si.)

Anm. 1 Angående den ovanlige Nom. (Voc.) Plur. på as i Latinet, hvilken åndelse till pricke öfverensstämmer med Sanskrit, se författarens åshandling pag. 32, not. 55, hvarav est ur Non. V: 11 citeras följande: "Latitias insperatas modo mihi irrepere in sinum". De öfriga åndelserna är allmänt bekanta, utom mähända Abl. Sing. på d (ad), som åsven analogt förekommer i andra Declinationer (Germ. Bopp, Vergl. Grammat. S. 181, och om den numera obrukliga Sanskrits åndelsen åiat S. § 179, 180). —

Anm. 2 Recensenten har här sammantäljt den wanligå åndelsen æ (= ai) med Dualis è (= ai), utan att bestämdt kunna afgöra riktigheten deraf. Bopp härleder den åsven från en è neml. från Masculinum Plurale affronominal Declination, hvarifrån det sedan skulle hafta utbredd sig åsven till Femininer. Huru nu härmed må förhålla sig, finns likväl tillräckligt andra bevis om öfvergången af è till æ, åsvensom

Författarens primitiva uppställning af 1:ta Declination måste enligt pag. 25 — 32; 52, 53 hafta följande utseende:

Sing. N.	a	Plur. N.	a — es.
<i>G.</i>	— a — is.	<i>G.</i>	— a — um.
<i>D.</i>	— a — i	<i>D.</i>	— a — is.
<i>A.</i>	— a — em	<i>A.</i>	— a — es.
<i>V.</i>	— a	<i>V.</i>	— a — es.
<i>Abl.</i>	— a — e	<i>Abl.</i>	— a — is.

Af denna uppställning, iemsöd med vår, kunnas vi ej ökningadt gilla mer än N:o m. Dat. och Voc. Sing. — Det öfriga förfaste wi, så wäl det återsidende af Singularis, som dock hela Pluralis. — Ehwad förf. pag. 14 och följ. må ansöra att förfaka uppkomsten af Genit. a (och i 2:dra Decl. i) från den gamla Localis, bekänt wi os likväl. hyss. mera förtroende för Rosen och Bopp, hvilka våga det. (sfr. Bopp, Vergl. Gram. S. 200). Ännu ett otterligare stäl kunde wi anföra, neml. att i Sanskrit uttrycker Localis ista samma förhållande som i Genitivus Objektivus i Latinet. Härledningen af de öfriga Casus werkställer sig nästan siffl, genom en flyktig blick på det af os uppställda parallela paradigm. — Ehwad som emedlertid gjort Först. mycket broderi och upptagit en hel S. af hans arbete (S. 7), drar att så i infikturet i Gen. Plural. och b i Dat. och Abl. af samma Numerus. — Första blicken på det Sanskritska abhjas, abhis och det Latiniska abus öfvertygar os att b. [= Sanskr. bh] af älder tillhörta åndelsen, och icke är någon sednars infikction, som Först. tror. Om Först. pag. 52, not. 90, anser sig ur sin primitiva 3:de Declination kunnas citera ordet matris såsom urgammal Dat. och Abl. Plural, hvareof sedan matribus genom infikting af b och upprepande af i, samt dessas sätliga förändring till u, skulle uppkommit, så vilje wi tjenja honom ut Sanskrit med alldeles samma ord och samma Casus: matribhjas, för att visa att b. [bh]. åsven der är primitiv, och att således det motsvarande matribus måste undergått förändringen till matris, icke tvärtom. Om sättet för denna förändring, se Bopp, l. c. § 214. Ehwad Först. ytterligare anförs, i ändamål att upplysa och bevisa sin sats, om ett infiktab. seller h[ab]iwerut: Pronominis mihi, tibi, sibi, nobis, vobis samt Pronominal Partiklar [i: bi, ubi] lyckas beklagligen ej hittre än med föregående ordet matribus, eller hvilken annan Latin. Dat. eller Abl. Plur. som helst; ty Sanskrit, det af Först. som er öfverbödigt han: delsvara och nästan förlöjligade Sanskrit, kan åminnöns uppvisa Dativerna mahjam, tubhjam [= mahi, tubhi + jam] såsom motsyn till mihi [= melhe], not. 92], tibi, med ursprungligen, icke infiktert h, bh och hvilka således må representera de öfriga 1. Eller mähändanill Först på allvar drifwa, den satsen att sedan mi, ti i Latinet utbildat sig till mahi, tibi; patris-matris till patribus, matribus: hade åsven en likartad förändring inträffat i helswaf Sanskrit, hvilket således skulle hafta tagit impuls från Latinet, och ej tvärtom? För att nu

1) Med b i Verbalformen [amabam, amabo] samt Adject. Verbal. [ludibundus, pudibundus] torde det åsven förhålla sig annorlunda än Först. tror, men detta hör ej hit. Se Bopp, l. c. § 18. —

ett undvikande af allt missförstånd, beståndt uttrycka vår tanke om det inbördes förhållandet mellan Sanskrit och Latin, anse vi detta vara ett collateralförhållande, sällskeligen Latinet ingalunda direkte nedstammande från Sanskrit, utan båda språken härörande från ett gemensamt urspråk, med omisstnämnda, osä påtagliga tecken till innerlig förwandtskap: Sanskrit dock, såsom wida närmare sitt upphov än der askägnare Latinet, i det hela bibehållande de flesta dragen af sin stammoder, hvilka deremot hos den längt yngre dottern, med några få partiella undantag, mer eller mindre fördunklat sig. Att åter uppsöka dessa fördunklade drag, att bringa dem i öfverensstämmelse med hvarandra och med det ursprung, hvars ifrån de utgått, utgör i våra dagar Philologiens uppgift och hvilket språk kan vara behjälpligare dertill än der, som ester sitt eget inre intyg och historiens vittnesbörd står urspråket närmast? —

Efter denna digression återvända vi till Författarens Genit. Pl. på a:um, den enda återstående Casus i denna Declination, hvarom vi tro os höra säga några ord. Ändelsen a:um har åtminstone det selet, att icke kunna skyllas med exempel. Den är icke heller af nöden för vårt behof. Om man ej vill anse t. ex. amphoræ, amphorum, coelicola, coelicolum såsom en sedanre periods försök till esterhildningar af 3:de Declination, likasom motsatta uttryckter (nuces, nucerum, Joves, Joverum) åtven finnas; så behövvi vi blot erinra (sikte Bopp, I. c. §. 246) att i motsvarande Casus i Sanskrit är a uti ånäm enphonist, hvaran om det borttages, uppkommer icke ä:am, utan i ögonblicket äm, motsvarande Latiniska um. — Icke heller är r uti arum infört, utan förändring från ett äldre s, således arum = asum. Bevis ibland andra lemnna de Sanskritiska Pronominia tāsām harum, jāsam quarum. Hwad quantitetens i denna declination vidkommer, behövva vi aldeles icke komma i förlägenhet ösver utmågar att förklara des bestoffhet, åtminstone hwad längden angår. Littera characteristica a bortde, hvilket redan en öflick på Sanskrit visar, ösverallt vara till naturen lång, och är det åtven, med undantag af Nominal, Accusat. och Vocat. Singularis, hvilken sista casus dock redan i Sanskrit vid några få tillfällen förekommer såsom fort. Acc. Sing. på a:um antages wiserligen vara förf. men derförf finnas, af bekanta orsaker, inga positiva bevis. Det är således aldeles ösverflödigt och obehövligt att med bortf. pag. 30 antaga några sådana former som aulavi, terravi 2), för att förklara quantitetens längd i aulai, terrai; än-

2) Formen suimus, hos Ennius fūvamus, hwarmed Förf. will upplysa sitt exempel, är åtven olyckligt vald. Bokförf. weu i det sedanre ordet tillhör ursprungligen sjelfwa stammen och måste derifrån förklaras, men är aldeles icke något sedanre infört för quantitetens skull. Suimus är således en yngre form än fūvamus, och detta åter yngre än ett supponeradt fūvimus hvilket till form och betydelse wore nästan identiskt med det i Sanskrit förekommande babbhūvima(s) i stället för bubhūvima(s). —

Det blefwe i allmänhet för widlöftigt att wederläggga hmerie origrig åsikt af Författaren, hvilka origtigheter komma deraf, att Förf. i afseende på språkforskning befinner sig i en fullkomligt falsf position. Detta synes gälla lika mycket hans insigt i Svenskan som i Latinet. Hade Förf. stu-

delseformer med v (eller u) tillhöra debutom ej denna Declination, utan ursprungligen den 4:e, eller några få ensta fåviga ord af den 3:de. Se längre fram. —

Feminina på e tillhöra åtven denna Declination och deras härledning från Sanskrit innes lät. — Masculina på as och es tillhöra ursprungligen nästa Declination.

derat Philologi historiskt, i botten historiskt, fullte förf. ej, pag. 51, knunnt påstå, att t. ex. borden, den beständiga pluralformen af svenska ordet bord, wore upphov till en ny, derafs utvidgad form: bordena, på Svensk, ja Isländska ständpunkt läter detta wiserligen såga sig, men ingalunda på Göthiske, ty der miste med undantag af Pronomen sa, so, tha:ta, (Isl. sa, su, that; Sanskr. sa, sū, tat; Grek. hā, hā, tā)), hvarje Neutrumburale i Nominativus, Accusativus och Vocativus, likasom i Grekiska och Latin, dindas på a, och således borden, värt emot författarens tanke, varo en förkortning af bordena, sällskeligen eu vugre, icke en äldre form, hvilket här skulle bevisas.

Anm. Att sjelfwa ordet bord ej förekommer i Ulfias, utan i dess ställe en annan benämning, och att inget postpositiv Artikel i Göthiskan brukas, hindrar väl ej bevisets rigtighet.

*ja = amikron.

(Förf. e. a. g.)

Aftou stunder. Första häftet. Innehållande översättningar ur Theremin. Uppsala. Wohlström et Lästbom. 1839. 70 sid. 12:o. 20 fl. B:co.

Nef. har förne (Svenska Lit. Fbr. T. No 27. 1838) karakteriserat den förträffliga Theremin som homilet och andlig författare, då Nef. anmälde hans för 1 år sedan af Herr Palmlund översatta Predikningar om döden. Nef. uppmanade då till översättningar ur Theremin. "Man kan", sade vi, "utifrån knappt välja bättre förebilder än sådana som Theremin. Åtven för den husliga andakten skulle översättningar af Theremius predikningar bli högst gogneliga till väckande och uppehållande af ett slumrande eller nyväckt religiöst sinne." Dessa Aftou stunder er ur Th:s Abendstunde en åro en själs samtal med sig sjelf och Gud, innerligt religiösa, med fint nästan poetiskt behag tecknade; något i Thomas af Kempis genre. Vi recommendera dersöre denna andaktsbok högeligen. Översättaren tyckes samvergrant hafta förfart. Bokens utskryssel hedrar det nya tryckeriet och priset är billigt.

EOS

tryckes nästa år i Upsala, med nya stilar och upptager då äfven Ecclesiastik-Underrättelser från hela riket. Priset blir äfven då 5 Rdr Bco för året.

Gefle, hos A. P. Landin 1839.